

OBITELJ MANOLA

UDK: 929.737Manola
Primljeno: 1. IX. 2013.
Izvorni znanstveni rad

HANIA MLADINEO MIKA
Državni arhiv u Splitu
Glagoljaška 18
21000 Split, HR

Rad prati povijest poljičke obitelji Manola i njezinih najistaknutijih članova kroz povijesna vrela iz Državnog arhiva u Splitu i literature. Matične knjige, oporuke i katastar vode nas kroz rodoslovlje ove obitelji od njezina rodonačelnika Dominika, koji u 16. stoljeću utemeljuje splitsku lozu, preko nastanka dvaju njezinih ogranaka, sve do sredine 19. stoljeća, kada gradska grana izumire, a ona varoška napušta Split. Od posebne važnosti je do sada neobjavljena oporuka Ivana Manole, biskupa ninskog, iz godine 1709.

Ključne riječi: Poljica, Split, obitelj Manola, oporuka ninskog biskupa Ivana Manole

POLJIČKO PORIJEKLO OBITELJI MANOLA (Manolović i Manoljević)

Poljica su od 13. stoljeća do godine 1807., kad je Napoleon ukinuo njihovu samoupravu, bila samostalna i nezavisna knežija, koja je priznavala vrhovnu vlast hrvatskih, hrvatsko-ugarskih i bosanskih vladara. Mletačku upravu Poljičani su priznavali od 1444. godine do pada Mletačke Republike 1797.

Poljička knežija kolijevka je plemića od plemena Miroslavića zvanih *Didići*. Plemstvo Didićima dodijelili su hrvatski i bosanski vladari.¹ Za prve

austrijske vladavine u Dalmaciji *Governatore civile Raimond conte di Thurn – Valsassina* prihvatio je popis poljičkih plemića te obećao Poljičanima da će im Austrija priznati plemstvo.² Naime, dana 21. svibnja 1799. veliki knez Poljica *Matteo Mianovich* - Mate Mianović uputio je molbu Vladi za Dalmaciju da se navedenim obiteljima prizna stečeno pravo na plemstvo, koje im je dano za zasluge i vjernost mletačkoj državi u obrani granica od Otomanskog Carstva. Kao prilog molbi priložen je popis obitelji s naznačenim mjestom njihova boravka. Tako je upisan *Guerco* - Jerko ili Jurko *detto Manolovich* - zvan Manolović nastanjen u gradu Splitu.³

Nakon pada Napoleona na vlast u Dalmaciji dolazi druga austrijska uprava, koja ne samo da nije održala dano obećanje već je godine 1821. strogo zabranila uporabu plemićkog naslova. Zabrana se nije odnosila samo na Poljičane već i na sve druge dalmatinske plemiće kojima austrijska heroldska komisija u Beču i Veneciji nije priznala plemstvo. Od ukupno 800 plemićkih i vlastelinskih obitelji samo je petnaestorici pravih Dalmatinaca, petnaestorici Talijana koji su se doselili u Dalmaciju te dvadesetorici Dubrovčana bilo priznato plemstvo. *Zabranom od g.1821. pooštrenom zabranom g. 1825. dalmatinsko plemstvo bilo je prisiljeno, da javno zaboravi svoje plemstvo. Oni plemići, koji su sačuvali svoje povelje, grbove i listine, održali su jače sjećanje na svoje plemstvo, a oni koji nijesu imali vidljivih spomena svoga plemstva, po malo su gubili svijest, da su plemići. Tako je bilo i s poljičkim plemićima tim više, što su u većini bili seljaci i obrtnici. Premda su poljički plemići bili seljaci u svojim Poljicima, a u Splitu obrtnici, ipak su mnogi od njih za mletačkog vladanja dobili visoke časti i naslov mletačkog grofa. I Austrija je nekim poljičkim plemićima dala svoje plemstvo, viteštvo i barunstvo.*⁴

Obitelj Manolović ili Manola i Manoljević od Jurka pripadala je plemenu Miroslavić.

GRB⁵ OBITELJI MANOLA

Štit grba obitelji Manola vodoravno je razdijeljen, odnosno vodoravnom je crtom podijeljen na dva polja. U gornjem polju na crvenoj podlozi nalazi se kula bijele boje s krovštem, dva prozora i zatvorenim vratima. U donjem polju na lijevo položeni su u tri reda crveni rombovi na zlatnoj podlozi. Nad štitom se nalazi turnirska kaciga s krunom iz koje se propinje zlatni lav okrenut na desnu stranu. Preko kacige pada plašt zlatno-crvene boje.

OBITELJ MANOLA U SPLITU

Prema do sada poznatim povijesnim izvorima prezime Manola prvi put se spominje u Splitu 1607., naime, u oporuci Mare Domjanović pokojnog Nikole spominje se njezin *barba* Manola.⁶ Ivana udova Aleksandra Mora, sestra Dominika Manole, spominje se 1609., a 1611. godine spominje se pokojna Lucija Kuzmanić, majka parona Dominika.⁷ U matičnim knjigama Splita obitelj Manola stalno je prisutna od 31. srpnja 1622. godine, kad je upisano krštenje Jakova, sina Dominika i Polonije Hrankove iz Rijeke.⁸ Paron Dominik ujedno je i rodonačelnik obitelji Manola u Splitu⁹. Rođen je oko godine 1559., a umro je u Splitu 1639. u dobi od osamdeset godina.¹⁰ S prvom suprugom, nepoznata imena, imao je sina Franu¹¹ (1596. - 1664.) i Vicka (nema upisa o rođenju i smrti), a s drugom suprugom Polonijom sina Jakova (1622. - 1688.). Vicko se godine 1626. oženio Tomazinom Tisičić (1597. - 1647.) kćerkom pok. kapetana Luke¹², a 1648. oženio se Margaritom Batelom.

Vicko Manola i supruga mu Tomazina Tisičić imali su sedmero djece¹³. Od njihovih sinova Mate i Vicka nastale su dvije osnovne grane ove obitelji. Nasljednici Matini (1628. - 1687.) živjeli su u gradu¹⁴, a svoje su mrtve pokapali u crkvi sv. Dominika i sv. Marije od Taurella. Po zanimanju su bili svećenici, odnosno crkveni dostojanstvenici, profesori i posjednici. U 19. stoljeću ova je grana izumrla. Nasljednici kapetana Vicka (1646. - ?) živjeli su u Velom varošu,¹⁵ svoje mrtve su pokapali u crkvi sv. Križa i crkvi sv. Frane. Po zanimanju uglavnom su bili pomorci, obrtnici i težaci. Sredinom 20. stoljeća u Splitu su uz *obitelj posljednjeg parona Ivana i sina mu Vicka živjele i druge dvije obitelji Manola. Jedna je obitelj ing. Lovre Manole, a druga je Ivana Manole bačvara. Još su dvije obitelji živjele u Preku kod Zadra.*¹⁶ *Danas u Splitu ne živi ni jedan muški predstavnik obitelji, budući su ih životne sudbine odvele u Zadar, Rijeku, Opatiju i Varaždin.*¹⁷

Godine 1700. nadbiskup Stjepan Cosmi, uz potporu pape Inocenta XII., a po odluci Tridentskog koncila,¹⁸ osnovao je u Splitu Sjemenište. Utemeljenjem te institucije pružena je mogućnost stanovništvu provincije za kvalitetno školovanje. Brojne generacije obitelji Manola stjecale su klasičnu naobrazbu u toj prestižnoj odgojnoj i obrazovnoj ustanovi.¹⁹ U Cosmijevom Splitskom sjemeništu djelovale su četiri *škole*: Gramatička, Humanističko - retorička, Filozofska i Teološka, koje su bile uređene po uzoru na najbolje škole tog tipa u

Italiji. Tijekom XVIII. stoljeća uživale su glas najboljih škola u hrvatskim krajevima pod mletačkom vlašću. Bile su otvorene klericima i svjetovnim đacima iz cijele pokrajine.²⁰ Austrijske su vlasti godine 1817. stare škole Splitskog sjemeništa pretvorile u Državnu gimnaziju. Državna gimnazija ostala je u sjemenišnoj zgradi, profesori su bili svećenici, a mogli su je pohađati sjemeništarci i vanjski učenici. Godine 1856. škola je pripojena Državnoj gimnaziji.

Obitelj Manola, kao i mnoge druge obitelji koje su se u Split doselile iz Poljičke knežije, u dugom je nizu godina svog djelovanja ostavila značajan trag u kulturnom, ekonomskom i političkom životu grada Splita.

POMORCI - KAPETANI IZ OBITELJI MANOLA

Kapetan *Domenico* – Dominik, rođen oko 1559., a umro u Splitu 1639. Sahranjen je u crkvi sv. Dominika, a pripadnik je generacije pomoraca koja je obnovila život u splitskoj luci nakon godine 1592., kad je na prijedlog židovskog trgovca Danijela Rodriga u Splitu izgrađena skela s lazaretom, jednim od najvećih na Mediteranu. Split je tako postao glavna trgovačka luka između zemalja Istoka i Venecije, odnosno preko Venecije s drugim zemljama Europe.

Kapetan *Vicenzo* – Vicko, sin kapetana Dominika Manole. U splitskim matičnim knjigama rođenih i umrlih nema zapisa o njegovu rođenju i smrti, ali je 1626. upisana njegova ženidba s Tomazinom Tisičić. Godine 1632. nalazimo ga na popisu kapetana i vlasnika kojima je providur A. Civran naredio da prevezu kamenje srušenih kula Dioklecijanove palače iz Splita u Mletke, kao kapetana jedrenjaka u vlasništvu kapetana Ivana Širišćevića iz Velog varoša. Dvanaest godina kasnije nalazimo ga kao vlasnika fregate koja stalno plovi između Splita i Mletaka prevozeći trgovačku robu i putnike.²¹ *A o kumovanjima kap. Vicka i njegove žene, Tomice, najviše djeci na krštenju, u splitskim maticama nalazimo obilato podataka - deset puta u deset godina - po čemu se vidi, da su supruzi bili ugledni i imućnija čeljad.*²²

Kapetan *Giacomo* - Jakov, sin kapetana Dominika Manole, rođen je u Splitu 1622., a umro u Splitu 1688. Prema svojoj oporučnoj želji sahranjen je u crkvi sv. Marije od Taurella. Prvi put se vjenčao 1648., s Vicom (1623. - 1679.), kćerkom pok. Nikole Jerolimovića, s kojom je imao sinove Nikolu (1653. - ?) i Dominika (1657. - 1679.). Nakon smrti supruge mu Vice vjenčao se s Andrijanom (1639. - 1689.), kćerkom pok. Jakova Filisa. U svojoj oporuci²³

koju je dao napisati 27. travnja 1688. godine u svojoj kući u Splitu, nakon uobičajenog uvodnog dijela oporuke, daje za održavanje splitskih zidina jedan zlatni dukat, a svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu, sadašnju i buduću, ostavlja svojoj supruzi Andriani. Oporuka je otvorena nakon njegove smrti 1. svibnja 1688.

Kapetan *Matteo* - Mate Manola, sin Vicka Manole i Tomazine Tisičić. Rodonačelnik grane obitelji Manola nastanjene u gradu, rođen je u Splitu 1627., a umro u Splitu 1687. Godine 1654. vjenčao se s Tomazinom (1630. - 1703.), kćerkom krznara Andrije Dragičevića. Mate Manola i supruga mu Tomazina imali su sedmero djece: Ivana (1656. - 1711.)²⁴, Andriju (1660. - ?), Dominika (1662. - 1730.)²⁵, Anu (1663. - ?), Katu (1667. - 1742.), Margaritu (1668. - ?) i Antu (1671. - 1744.)²⁶

Kapetan *Vicenzo* - Vicko Manola, sin Vicka Manole i Tomazine Tisičić. Rodonačelnik grane nastanjene u Velom varošu, rođen je u Splitu 1646. Godine 1689. vjenčao se s Franušom Ninčević (1673. - 1713.). Vicko i supruga mu Franuša imali su petero djece: Juru (1691. - 1748.), Ivanu (1692. - 1770.), Katu (1694. - ?), Mandinu (1696. - 1772.) i Vicu (1699. - ?).

Prvi pomorac iz obitelji Manola bio je Dominik, koji je umro 1639., a posljednji Manola pomorac bio je kapetan Vicko, koji je umro 1926. *Između njih su tri stoljeća sa nekih devet ili deset generacija pomoraca neprekidno od oca na sina.*²⁷

SVEĆENICI – CRKVENI DOSTOJANSTVENICI IZ OBITELJI MANOLA

Biskup korčulanski *Francesco* - Frane Manola (Mannola, Manolla), sin Dominika Manole rođen je u Splitu oko 1596., a umro 1664. godine. Oko godine 1630. obnašao je dužnost kanonika Sv. Jeronima, a u razdoblju od 1636. do 1637. bio je cenzor, imenovan od strane Svete Stolice, Kačićeva hrvatskog prijevoda *Rituala Rimskog*. *Bio je rimski doktor obaju prava i neko vrijeme (1642.) generalni vikar splitskog nadbiskupa.*²⁸ Za biskupa korčulanskog izabran je 1643., gdje ostaje do svoje smrti 1664. Po dolasku na Korčulu biskup Frane Manola, smatrajući neprikladnim srednjovjekovni izgled biskupske palače, izveo je na zgradi brojne izmijene te je ukrasio baroknim ukrasima.²⁹ *Na Biskupskom dvoru postavio je tri grba*³⁰: *dva su uzidana u ogradu balkona, a treći na pročelju dvora (desno) povrh balkona.*³¹

Biskup ninski *Giovanni* - Ivan Manola, sin Mate Manole i Tomazine

Dragičević, rođen je u Splitu 1656.,³² a umro u Ražancu 1709. godine te je pokopan u crkvi Gospe od Ružarija. Kao mladi svećenik podučavao je djecu plemića te bio župnik na Klisu, Šolti i u Kaštel Sućurcu. Godine 1689. naslijedio je kanonika Krstu Skulanovića, a 1693. obnašao je dužnost kaptolskog bilježnika. Nakon što je svećenik Ivan Paštrić³³ 1703. godine poklonio svoju biblioteku Cosmijevu sjemeništu, nadbiskup Cosmi izabrao je Ivana Manolu za člana odbora koji će skrbiti o njoj. Kao vikar nadbiskupa Cosmija i prokurator Kaptola obavio je i opisao 1704. generalnu vizitaciju dijeceze.³⁴ Godine 1709. papa Klement XI. imenovao je Ivana Manolu ninskim biskupom. Iste godine položio je na Sapienzi u Rimu doktorat teologije i filozofije. Pred svoj odlazak u Rim dana 11. travnja u svojoj kući u Splitu vlastoručno je napisao te svojim pečatom zapečatio oporuku.³⁵ Kao ninski biskup i prijatelj isusovaca u Ninu naročito se zalagao za odgoj svećeničkog pomlatka.³⁶

Biskup trogirski *Didaco* - Didak Manola, sin Dominika Manole i Dominike Felice, rođen je u Splitu 1695., a umro 1765. Klasičnu gimnaziju pohađao je u Splitskom sjemeništu od školske godine 1709./10. do 1712./13.³⁷ Kao mladi svećenik i profesor Klasične gimnazije u Splitskom je sjemeništu predavao retoriku u razdoblju od 1724. do 1730. godine.³⁸ Dužnost ravnatelja Splitskog sjemeništa obavljao je 1720., 1730. - 1731. i 1746. godine.³⁹ Godine 1727. izabran je za katedralnog kanonika, a na preporuku nadbiskupa Laghia papa Urban VIII. postavio ga je za splitskog arhiđakona. Nakon tridesetak godina rada kao splitski arhiđakon Didak Manola imenovan je 1755. trogirskim biskupom. Nedugo nakon imenovanja stekao je doktorat teologije na Sveučilištu u Macerati.⁴⁰ Kao trogirski biskup naredio je da se u koru na Božić i na Tri kralja pjevaju lekcije na hrvatskom jeziku.

Arhiđakon *Domeniko* - Dominik Manola, sin Zaharije Manole i Lucije Bonzio, rođen je u Splitu 1740., a umro 1810. te je pokopan u katedrali. Klasičnu gimnaziju pohađao je u Splitskom sjemeništu od školske godine 1752./53. do 1759./60.⁴¹ Godine 1770. te nekoliko godina nakon toga biran je za kaptolskog prokuratora. Dužnost ravnatelja Splitskog sjemeništa obavljao je od 1783. do 1805. godine.⁴² Za arhiđakona imenovan je 1797., a obnašao je i službu prefekta sakristije. Dominik Manola bio je posljednji arhiđakon staroga Metropolitanskog kaptola, u kojem je arhiđakon bio glava Kaptola.⁴³

Kanonik *Pietro* - Petar Manola, sin Zaharije Manole i Lucije Bonzo,⁴⁴ rođen

je u Splitu 1754., a umro 1829. Klasičnu gimnaziju pohađao je u Splitskom sjemeništu od školske godine 1767./68. do 1774./75.⁴⁵ Petar Manola susreće se više puta kao kaptolski prokurator ili kao sudionik na kapitulima u godinama između 1814. i 1828.⁴⁶

U Državnom arhivu u Splitu u Zbirci oporuka čuva se oporuka Ivana Manole koji je zbog svog obrazovanja i predanosti Crkvi imenovan ninskim biskupom. Stoga smo smatrali vrijednim objaviti njegovu oporuku.

OPORUKA BISKUPA NINSKOG GIOVANNIJA IVANA MANOLE

In nomine X^{si} Amen. L'anno della sua Santis:^{ma}48 Natività 1709. Giovedì 11. Aprile, Ind.^{de} 2^{da}49 fatto nella città di Spalato in casa mia di me Gio: Manola Eletto di Nona. Dove p.⁵⁰ S.⁵¹ Iddio gra^p52 sano di corpo, sensi, memoria, loquella, et intelletto considerando la certezza della morte, e l'incertezza dell' hora di quella, et il Sacro detto evangelico: Estote parati colsi disporre delle mie cose, prima di mettermi al viaggio di Roma, e fare il mio Testam^o53 nel quale intendo disporre nel modo Seguento.

In primo luogo racomando l'anima mia al Sig^r Iddio mio creatore, alla Gloriosa Verg.^{ne} Maria, et à tutta la corte celeste, et il corpo ove piace ad esso Sig^{re} Iddio.

It^m iure legati lascio nelle mura di questa città Soldi cinque p corroboratione del presente. Item iure legati lasio al mio fratto.⁵⁴ Domenico vita sua durante tutta la casa di mio aquisto, in quella conformità come mi è stata aggiudicata dalli I Sig^{ri}: Giudici Arbitri nella divisione seguita trà me, Domenico et Antonio miei fratelli, e doppo la morte di d^o.⁵⁵ Domenico mio fratello voglio, et intendo che la d^a casa aggiudicatami, come sopra, vada in D: Didaco, e Zaccaria miei nepoti, e figlioli di Domenico mio fratto. proindivisa con altri fratelli maschi quando il Sig^{re}: Iddio ne` concedesse a` d.^o Domenico mio fratto et alli descendenti di detti figliuoli di Domenico, e miei nipoti, e cio` perpetuis temporis con obligo che solamente mi faccino celebrare un` Anivers.^{rio}56 all` Altar maggiore del Duomo. E mancando esso, mio fratello e morendo li suoi figliuoli senza discendenza maschile, all` hora voglio che vada ne` figliuoli medesim.^{te}57 maschi di Antonio con medesi.^{mo} aggravio al quale in Segno d` Amore fraterno voglio sia dato doppo la mia morte un anello di duc.^{ti}58 dieci moneta di Dalmatia. Mancando finalm^{te}59 le linee maschili anco di Antonio intendendo Sempre di legitimo Matrim^{io}60, lascio la detta casa come sopra alle figliuole di Domenico pro equali portione.

Item iure legati, la portione de` Mobili a` me Spettante, e pervennutami in

divisione lascio alle figliole di Dom.^{co61} Mio fratto., acciò da essi mobili maritandosi ciascuna habbia la sua parte pro equali portione, ò li sia dato l' equivalente, perche preghino Iddio p l' anima mia; non maritandosi qualcheduna di loro, goda la sua parte stando con li fratelli.

Ite. I. L. lascio et ordino, che le giurisdittioni delli terreni à Smardechiaz, e li terreni à Solta lasciatimi p patrimonio dal q^{m62} Barba Franc.^{co63}, che sono à Stomorska, vadano à D: Didaco, perche preghi p l' anima d'esso mio Barba, che affettuosam^{te64} mi hà beneficato di quanto hà potuto, e di questi lo faccio patrone in vita, et in morte.

Le cose poi che rimangono nella mia camera come habiti, libri et altre bagatelle siano à Didaco, à cui racomando ricordarsi di me nelle sue Orationi, e ne' Santi Sacrificij.

E perche son sicuro, che li suo Padre sia p stabilirli un competente patrimonio, dalli terreni ultim^{te}.⁶⁵ aquistati, e che sono pro indivisi trà me et esso fratto. Domenico suo Padre, delli quali lo faccio in vita, et in morte assoluto patrone cosi pero che nella constitutione del patrimonio si ricordi di Didaco suo figliuolo.

Li due tomi di Bonacina⁶⁶ Secondo e terzo sono del Monsig.^{re67} Biancovich⁶⁸ et il pmo⁶⁹ tomo dal Seminario, questi si restituiscono ad ogni requisitione.

Herede veram^{te70} universale di tutti li miei beni mobili, e stabili presenti, e futuri di qualumque sorte fossero, faccio, e costituisco il mio fratto. Domenico, et in caso che lui premorisse dichiaro heredi universali d' ogni, e qualunque cosa niun eccettuata li figliuoli d' esso Domenico attual^{te} ⁷¹ viventi, ò altri che ne fossero di legitimo matrimonio nati, e nella maniera sopra disposta, e con sostituzione come sopra delle sue figliuole e non altri.

L' essecutore, e commissario del presente Testam^{to} faccio, e con costituisco il mio fratto. Dom^{co} e premorendo lui i suoi figliuoli, e miei nipoti quando siano in età; e quando non, prego la carita` del Reno. Sig^e Can.^{co72} et Audirore D: Girolamo Dumaneo supplire le veci di mio fratello, che sempre p sua gratia mi hà amato da fratello à qui in segno del mio amore voglio sia dato un' anello d' oro di ducati dieci d' argento.

Ne volendo aggiunger altro, intendo, e voglio che il presente Testam.^{to} vaglia, sosista p testamento, codicillo, donatione e qualunque altra ordinatione, causa mortoio.

Et io Giovanni Manola sudetto hò scritto il presente Testam.^{to} di propria Mano, e col Mio Sigillo l' hò Sigillato.

Adi 2. 9bre 1711.

Stante la morte dell' Illmo⁷³ Vescovo di Nona, Testatore, fu d' ordine dell' Illmo Sr : Co: Capo⁷⁴ aperto il pres.^{te} 75 Testam.^{to} et pub^{to} 76 in Canc.^{ria} 77 p l' indispositione di S: S: Illma, da me Canc.^{re}: apto⁷⁸ alla presenza delli Sr: D^{ri}. Fran^{co}: Danza , et Zuanne Dumaneo Test.⁷⁹

Gio.Fil^o Henrioni Canc.^{re}: al Civile

Giovanni - Ivan Manola sastavio je oporuku dana 11. travnja. 1709. u svojoj kući u Splitu. Oporuku je vlastoručno napisao i svojim pečatom zapečatio. Nakon njegove smrti oporuka je otvorena u općinskom uredu 2. studenog 1711. Nakon uobičajene forme uvodnog dijela u kojem naglašava da je u dobrom zdravstvenom stanju, pri zdravoj svijesti i dobrog pamćenja, svjestan neminovne smrti, a ujedno i neizvjesnosti njezinog trenutka odlučio je, pred svoj odlazak u Rim, napisati oporuku te podijeliti svoju imovinu. Svoju dušu preporučuje Bogu stvoritelju, Blaženoj Djevici Mariji te cijeloj nebeskoj sviti, a odredište ukopa tijela ostavlja Gospodinu Bogu na volju. Za održavanje splitskih gradskih zidina ostavio je *cinque soldi*. Kuću koju je naslijedio u diobi s braćom Dominikom i Antom, ostavio je bratu Dominiku, a nakon smrti Dominikove tu istu ostavlja svojim nećacima, odnosno Dominikovim sinovima Didaku i Zahariji te njihovim muškim nasljednicima, uz obvezu da mu misom poštuju obljetnicu smrti na glavnom oltaru katedrale. U slučaju smrti muških nasljednika brata Dominika, imovina postaje vlasništvo muških nasljednika brata Ante, kojem u znak bratske ljubavi nakon smrti ostavlja prsten vrijedan 10 dukata dalmatinskog novca. Ako Ante ne bude imao muških potomaka iz zakonitog braka, tada kuću ostavlja, podijeljenu na jednake dijelove, kćerima brata Dominika. Namještaj, koji mu je pripao nakon podjele s braćom (Dominikom i Antom) ostavio je kćerima brata Dominika, u jednakim dijelovima, s time da one mole Boga za njegovu dušu. Jurisdikciju na terenima Smrdečac (predio u Splitu) i u Stomorskoj na Šolti, koje je on naslijedio od barba Frane (korčulanski biskup), ostavlja D. Didaku, uz molbu da se moli za dušu pok. barba Frane. Imovinu koja se nalazi u njegovoj sobi, kao odjeću i druge sitnice, ostavio je Didaku, uz preporuku da ga se sjeti u njegovim molitvama i svetim obredima. Zemljište koje je kupio zajedno s bratom Dominikom, a koje još nije podijeljeno, ostavlja u isključivo vlasništvo svom bratu Dominiku, s time da se sjeti svog sina Didaka. Nadalje napominje

da su dva sveska Bonacinove knjige, drugi i treći, vlasništvo monsinjora Biankovića, a prvi svezak je vlasništvo sjemeništa.

Na kraju oporuke daje njezin sažetak, s tim da potvrđuje svog brata Dominika kao univerzalnog nasljednika svih njegovih dobara, sadašnjih i budućih, te ga imenuje izvršiteljem oporuke. U slučaju smrti brata Dominika kao izvršitelje oporuke imenuje njegove sinove, ako budu punoljetni, a ako nisu, moli kanonika Jerolima Dumanea da preuzme obvezu njegova brata, a u znak zahvalnosti ostavlja mu zlatni prsten vrijedan deset srebrenih dukata. Nakon smrti Ivana Manole, biskupa ninskog, oporuka je otvorena dana 2. rujna 1711. uz nazočnost svjedoka dr. Frane Danze, dr. Ivana Dumanea i općinskog kancelara Ivana Filipa Henrionija.

Oporuka kao iskaz posljednje volje kojom ostavitelj raspoláže svojom imovinom, uz matične knjige i katastar predstavlja bogat izvor podataka korisnih za proučavanje privatnih i društvenih prilika u određenom povijesnom razdoblju.

KRATICE

HR DAST – Hrvatska Republika Državni arhiv u Splitu

HR DAZD – Hrvatska Republika Državni arhiv u Zadru

BILJEŠKE

- ¹ Osim plemena Miroslavića, Poljica su kolijevka i plemića iz plemena Dražoevića i Rajčića zvanih Ugričići ili ugarska gospoda, kojima su plemstvo dodijelili hrvatski i ugarski vladari. Ugričići su uživali veća prava od Didića.
- ² HR DAZD-88 Vlada za Dalmaciju, svežanj 28, kategorija III, broj 594, 1799., 191-233.
- ³ Isto, 214. Molba je u originalu pisana bosančicom. Ovjerena je pečatom Poljičke knežije, a uz velikog kneza Matu Mijatovića molbu je potpisao i kancelar Matija Vladović.
- ⁴ Viktor Dujšin: *Pleme Miroslavić*. Glasnik heraldike (grboslovlja, rodoslovlja životopisa i pečatoslovlja), Zagreb II/ siječanj-veljača 1938., br. 1-2, 20.
- ⁵ U hrvatskom jeziku riječ *grb* preuzeta je od njemačke riječi *Erbe* = nasljedstvo. U pisanim izvorima grb se prvi put spominje 1127., a na pečatima 1131. U Hrvatskoj grbovi se najprije javljaju na kamenim spomenicima primorskih i istarskih gradova koji su ih prihvatili iz Italije u 13. stoljeću. U razdoblju od 12. do 13. stoljeća nakon plemića su gradovi, trgovišta, općine pa i građani uzimali simbole za svoj grb. Jačanjem vladarske moći krajem 13. stoljeća pravo dodjele grba postupno postaje isključivo pravo vladara. Prvobitno je štit predstavljao potpuni grb. Sredinom 13. stoljeća javljaju se prvi grbovi na

- kojima je nad štit postavljena kaciga s nakitom iz koje viri kratki plašt. Time su štit, kaciga s nakitom i plašt postali osnovni elementi grba.
- ⁶ Bruno i Nepo Kuzmanić: *Splitska prezimena - 23. titule šakom i kapom*. Slobodna Dalmacija, Split, 10. VIII. 1987., 12.
- ⁷ Isto.
- ⁸ HR DAST - 179. Zbirka matičnih knjiga, MKk Split Sig. 1, sv. I. 159. 31. srpnja 1622. kršten je *Giacomo Doimo fiol di p Domenego Manola procreato con sua fantesca Polonia Chranca*. Premda je Jakov rođen kao izvanbračni sin Dominika Manole i njegove sobarice Polonije Hrankove u MKv Splita Sig. 20. Sv. I 39. upisano je vjenčanje patrona Domenega Manole i Polonije iz Rijeke.
- ⁹ Rodoslovno stablo obitelji Manola izradili su 1994. godine Bruno i Mario Nepo Kuzmanić. Zahvaljujemo gospodinu Milanu Manoli na dopuštenju za njegovo korištenje.
- ¹⁰ Isto, ad (6) MKu Split Sig. 32, sv. II 2a. 22. veljače 1639.
- ¹¹ Biskup korčulanski.
- ¹² Isto, ad (6) MKv Split Sig. 20. sv. I. 37. 15. veljače 1626. Kumovi na vjenčanju bili su kapetani Mijo Tisičić i Ivan Gligo.
- ¹³ Dominik (1627. - ?), Mate (1628. - 1687.), Frane (1629. - 1647.), Luka (1631. - ?), Franina (1632. - 1647.), Kate (1633. - ?) i Vicko (1646. - ?).
- ¹⁴ HR DAST - 152 Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju k. o. Split iz godine 1832. čest. zgr. 2275, u blizini crkve S: *Spirito*; 2309, 2311, 2312, 2313, 2314 i 2385 uz *Casermu di S: Maria*; 2445, 2446 uz *Piazza dei Signori*.
- ¹⁵ Isto. Čest. zgr. 730 i 733 u Velom varošu iza crkve S: *Luca*.
- ¹⁶ Ćiro Čičin - Šain: *Pomorci i njihove obitelji u Splitu XVII. st.* Izdanje Muzeja grada Splita, Split 1953., br. 4, 130.
- ¹⁷ Nepo Kuzmanić: *Split u zemljišniku iz 1832. godine 37*. Slobodna Dalmacija, Split 28. III. 2002., 70.
- ¹⁸ Koncil u Tridentu održan je 15. srpnja 1563.
- ¹⁹ Mile Vidović: *Klasična gimnazija u splitskom sjemeništu (1700. - 1817.)*. u: Tristota obljetnica splitskog sjemeništa: (1700. - 2000.). Zbornik radova, Split 2000., 398; Manola Didak, 1709./10. - 1712./13.; Manola Didak, 1802./1803. - 1808./1809.; Manola Dominik, 1752./53. - 1759./60.; Manola Ivan, 1815./16. - 1816./17.; Manola Josip, 1776./77.; Manola Luigi, 1810./11. - 1812./13.; Manola Petar, 1767./68. - 1774./75.; Manola Stjepan, 1759./60. - 1760./61.; Manola Vicko, 1777./78. - 1780./81.; Manola Vicko, 1815./16. Članovi obitelji nastavili su se školovati u Splitskom sjemeništu i nakon što je 1817. godine Sjemenište pretvoreno u Državnu gimnaziju i nakon 1856., kad je pripojena Državnoj gimnaziji.
- ²⁰ Slavko Kovačić: *Klasična gimnazija u splitskom sjemeništu (1700. - 1817.)*. u: Tristota obljetnica splitskog sjemeništa: (1700. - 2000.). Zbornik radova, Split, 2000.; 433.
- ²¹ N. dj. (16), 124.
- ²² Isto 125.
- ²³ HR DAST - 180 Zbirka oporuka, Sig. AJS III-4 / 43, 164. *Testam.^{no} di Pron Giac.^{mo} Manola q.^m Dom^{co} fatto dà me Gio: Capogrosso...*

- ²⁴ Biskup ninski.
- ²⁵ Godine 1690. vjenčao se s Domenikom Felice. Dominik Manola i supruga mu Domenika imali su jedanaestero djece. Andriju, Ivanu, Franinu, Didaka (biskup trogirski), Mariju, Katu, Matiju, Zakariju, Tomazinu, Anu i Tomazinu. Dominik nije bio pomorac, u matičnim knjigama upisan je kao *mistro*, a na njegovoj oporuci naslovljen je kao *Dno* (domino). Oporuka je napisana 20. lipnja 1730. u njegovoj kući u Splitu. Nakon uobičajenog uvodnog dijela oporuke, navodi se da ostavlja *cinque soldi* za održavanje gradskih zidina. Zanimljiv je dio oporuke u kojem piše: *It. J: L: Lascio, et intendo che tutti li crediti che tengo in Poglica siano se sarà possibile scossi, e' dati p. l' Anima mia ...* HR DAST - 180. Zbirka oporuka Sig. AJS III-7/ 596,195. *Testam:^{to} di Dno Dom:^{co} Manola vogato p l' mano...*
- ²⁶ Godine 1707. vjenčao se s Barbarom Bratić, s kojom je imao sina Matu (1708. - ?). Ante je oporuku napisao 20. veljače 1741. u svojoj kući u Splitu. Sig. III -8/ 688, 894. *Testam:^{to} di Dmo. Antonio Manola vogato p l' mano...*
- ²⁷ N. dj. (16), 127.
- ²⁸ Josip Burić: *Kanonici kaptola Sv. Jeronima u Rimu (1589. - 1901.)*. Radovi Hrvatskog povijesnog instituta u Rimu, Rim 1971., 106.
- ²⁹ A. Fazinić: *Pregradnja biskupove palače u Korčuli koncem 19. stoljeća*. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, Split 1989., br. 28, 230.
- ³⁰ Na štitu grba prikazana je kula s krovom, dva prozora i vratima uz koju se uzdiže lav.
- ³¹ Vinko Ivančević: *Prilog poznavanju kamenih grbova u gradu Korčuli*. Rad JAZU, Zagreb 1978., knj. 381, 116.
- ³² HR DAST - 179 Zbirka matičnih knjiga, Sig. 4. MKk Split, sv. IV. 35.
- ³³ Paštrićeva knjižnica prva je javna knjižnica u Splitu. Bila je otvorena ne samo za sjemeništarce već i za sve svećenike i svjetovnjake. Knjige se nisu smjele posuđivati izvan Sjemeništa. Kako bi se što bolje skrbbilo o toj knjižnici, Paštrić je molio da se imenuje odbor od dva plemića i dva kanonika koji će nadzirati uporabu knjiga te jednom godišnje obaviti reviziju. Komuna je za knjižničare izabrala plemiće Jerolima Cavagnina i Petra Marchija, a nadbiskup Cosmi kanonike Ivana Manolu i Jerolima Dumanea.
- ³⁴ Vizitacija Ivana Manole, po naređenju nadbiskupa Cosmija, 1704. godine nalazi se nadbiskupskom arhivu u Splitu.
- ³⁵ HR DAST - 180, Zbirka oporuka, Sig AJS III /5 195, 398.
- ³⁶ Ivan Ostojić: *Metropolitanski kaptol u Splitu*. Zagreb 1975., 282.
- ³⁷ N. dj. (19), 398.
- ³⁸ Isto 385.
- ³⁹ Mile Vidović: *Nadbiskupsko sjemenište u Splitu (1700. - 2000.)*. u: *Tristota obljetnica splitskog sjemeništa: (1700. - 2000.)*. Zbornik radova, Split 2000.,125.
- ⁴⁰ N. dj. (36), 193.
- ⁴¹ N. dj. (19), 398.
- ⁴² N. dj. (39), 125.
- ⁴³ N. dj. (36), 198.
- ⁴⁴ U knjizi *Povijest Splita*, sv. III, Grga Novak spominje Ivana Manolu kao vijećnika u

prvoj upravi nove Splitske općine koju je imenovao generalni providur Vicko Dandolo. Pretpostaviti je da se radi o trećem sinu Zaharije Manole i Lucije Bonzo, Ivanu Manoli (1748. – 1824.), a ne o njegovom mlađem imenjaku Ivanu Manoli (1765. - ?), sinu Jakova Manole i Šimice Dujančić. Vjerodostojnost te pretpostavke nije moguće dokazati, jer je AOS, tj. Arhiv Općine Split u potpunosti izgorio 1943. godine.

⁴⁵ N. dj. (19), 398.

⁴⁶ N. dj. (36), 330.

⁴⁷ Christi.

⁴⁸ Santissima.

⁴⁹ Indizione seconda.

⁵⁰ Per.

⁵¹ Signor.

⁵² Grande.

⁵³ Testamento.

⁵⁴ Fratello.

⁵⁵ Detto.

⁵⁶ Anniversario.

⁵⁷ Medesimamente.

⁵⁸ Ducati.

⁵⁹ Finalmente.

⁶⁰ Matrimonio.

⁶¹ Domenico.

⁶² Quondam.

⁶³ Francesco.

⁶⁴ Affettuosamente.

⁶⁵ Ultimamente.

⁶⁶ Martini Bonacinae, Martino Bonacina.

⁶⁷ Monsignore.

⁶⁸ Nikola Bianković, splitski kanonik i makarski biskup, rođen je u Splitu 1645., a umro u Makarskoj 1730.

⁶⁹ Primo.

⁷⁰ Veramente.

⁷¹ Attualmente.

⁷² Reverendo Signore Canonico.

⁷³ Illustrissimo.

⁷⁴ Conte Capitano.

⁷⁵ Presente.

⁷⁶ Pubblicato.

⁷⁷ Cancelleria.

⁷⁸ Aperto.

⁷⁹ Testimoni.

THE MANOLA FAMILY

Summary

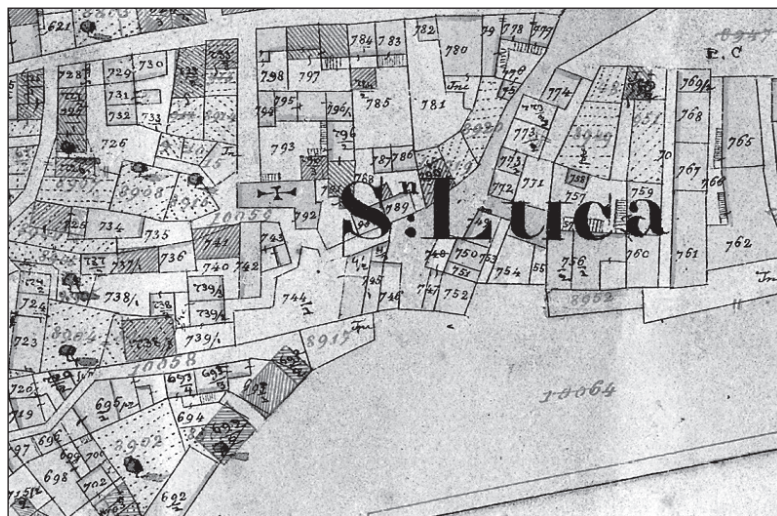
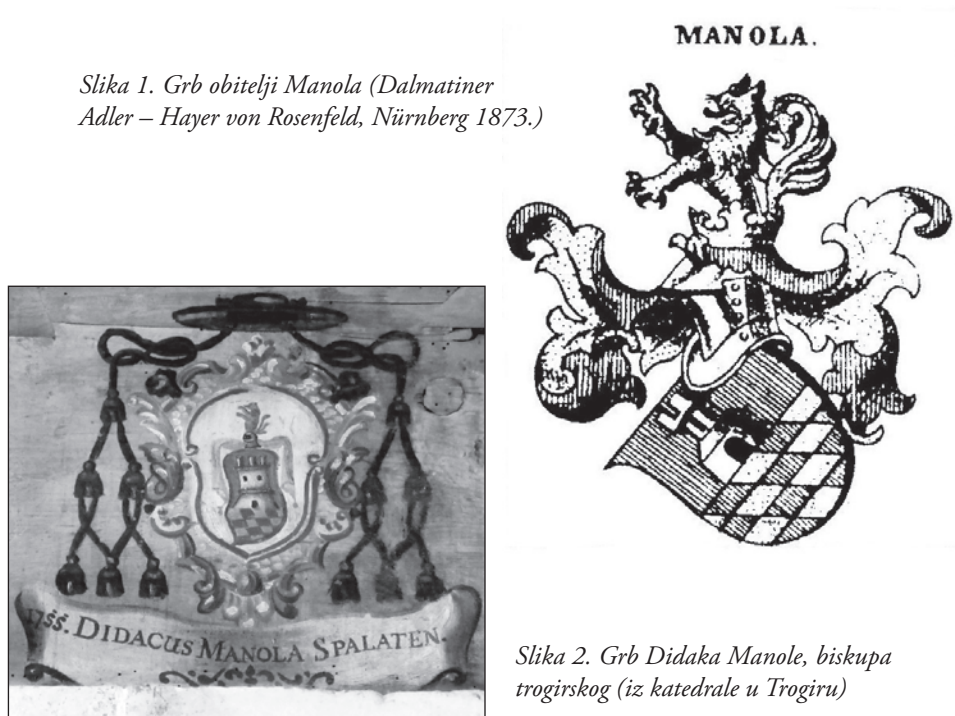
The Principality of Poljica was the cradle of the noblemen that originated from the Miroslavić clan. The Manolović family (also Manola and Manoljević of the Jurk) belonged to the clan, as well.

According to the available research resources, a family name Manola appeared for the first time in Split in 1607. It was then that Mara Domijanović had mentioned the uncle Manola in her will. As for the city of Split, this family line started with captain Dominik, who died in 1639 at the age of 80. Captain Dominik married twice and had three sons: Frane and Vicko with the first wife, and Jakov with the second wife Polonija Hrankova. Vicko Manola married to Tomazina Tisičić and they produced seven children. Two lines of this family originated from his two sons Mate and Vicko. Mate's descendants lived in the city and would bury their dead in the churches of St. Dominic and St. Mary de Taurello. They were church dignitaries, teachers and landowners. This family line became extinct in the 19th century. Vicko's descendants lived in Veli Varoš and would bury their dead in the churches of St. Cross and St. Francis (Sv. Frane). They were seamen, craftsmen and agricultural labourers.

There were three lines of the Manola family in Split in the mid-twentieth century: Ivan and his son Vicko's, engineer Lovro Manola and cooper Ivan Manola's line. No male descendants of these three lines live in Split nowadays.

As many other families that migrated to Split from the Principality of Poljica, the members of the Manola family made a significant impact on cultural, economic and politic lives of the city of Split.

This paper also addresses so far unpublished testament drawn up by the Bishop of Nin, Ivan Manola. The testament is included in the State Archives Split collection of testaments.

Slika 3. Kuća obitelji Manola u Velom varošu kod crkve sv. Križa (fragment s priloga katastarskog plana XIV k. o. Split iz 1831. godine)

1709
 In nomine Dⁱ. Amen. Anno dⁿⁱ 1709
 die 11. Aprilis. Ind. a. a. facta nella città di Spalato in
 casa mia di me Gio: Manola Uleto di Roma
 Sono p^o il Dio grande sano di corpo, senso, memoria, e in
 intelletto, considerando la certezza della morte, e l'incertezza
 dell'ora d' quella, et il sacro detto vangelico: Etote parati
 iustitiam di porre nelle mie esecuzioni di testamento al ui
 uaggio di Roma, e fare il mio testam^{to} nel quale intendo
 disporre nel modo seguente.
 In primis lego raccomandando anima mia al Dio mio crea
 tore, alla gloriosa Verg^{ine} Maria, et a tutti gli angeli, e celesti
 et il corpo oue piace ad esso Dio.
 Ho inteso legare a questo mio figlio Gio: Pietro cinque
 di considerazione del presente.
 Ho inteso legare a questo mio figlio Domenico una sua curia
 tutta la casa di mio acquisto, in quella conformita,
 come mi è stata aggiudicata dalli Signi^{ficati} Sindaci Arbitri
 nella divisione seguita tra me, Domenico, et Antonio
 miei fratelli, e doppo la morte di D^o Domenico mio fratello
 uoglio, et intendo che la detta casa aggiudicami, come sopra,
 uada in P. P^{ro}curato, e facciano miei nipoti, e figliuoli di
 Domenico mio fratello primamente con altri fratelli maschi,
 quando il Dio mio concedere a D^o Domenico mio fratello
 et alla descendenza di detti figliuoli di Domenico, e miei nipo
 ti, e ciò perpetuamente temporali con obbligo che solamente mi
 facciano celebrare un' Messa all' Altare maggiore del Duomo.
 E mancherà esso mio fratello, e morendo li suoi figliuoli senza
 discendenza maschile, all'ora uoglio che uada ne figliuoli
 maschi di Antonio con l'adde^{to} aggiunto al quale
 in segno d'amor fraterno uoglio che dai dogo la mia
 morte un anello di due Scudi moneta di Palmata.
 Man-

Slike 4. Prva stranica oporuke Ivana Manole, biskupa ninskog iz 1709.